

*άπάνω-κ' ἔσω ἐπίρρ. ἀπαγκέσ' Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.) ἀπαντόσε' Πόντ. ("Οφ.) 'Εκ τῆς ἐπιφρηματ. συνεκφορᾶς ἀπάνω κ' ἔσω.

1) Κατὰ τὰ ἄνω, πρὸς τὰ ἄνω ἐνθ' ἀν. : 'Απαγκέσ' 'ς σὰ φασία (ἐπάνω εἰς τὰ βουνά) Χαλδ. 2) Εἰς τὸ ἐπάνω μέρος, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐπάνω ἐνθ' ἀν. : 'Απαγκέσ' 'ς σὸν νερὸν πλεύ' τὸ ξύλον (ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὑδατος πλέει τὸ ξύλον) Τραπ. Πορρατεῖς ἀπαντόσ' 'ς σὸν δόν' (ἐπάνω εἰς τὸ χιόνι) "Οφ. || Παροιμ. φρ. 'Αμον ζοῦ ἀλειμμαν ἔρται ἀπαγκέσ' (ἐπιπολάζει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὅπως τὸ λίπος τοῦ ζώου). 3) Επιπολαίως, ἐπιφροχάδην Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.): 'Απαγκέσ' εἶπ' ἀτο Τραπ. Δεβάζω ἀπαγκέσ' Χαλδ. || Φρ. 'Αοῦτος ἀθρωπον ἀπαγκέσ' ἔν' (εἴναι ἐπιπόλαιος) Τραπ.

ἀπανωκέφαλα ἐπίρρ. ἀμάρτ. ἀπανωτόσφαλα Σκῦρ.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. *ἀπανωκέφαλος ἡ κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κεφάλι.

Πρὸς τὸ ἐπάνω μέρος: 'Απανωτόσφαλα ἔναι πλησιαστής ὁ δεῖνα. (πλησιαστής = διορος).

ἀπανωκεφαλάρις δ, Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κεφαλάρις.

Διευθυντής: Δὲ θέλ' ἀπανωκεφαλάριοιδοι 'ς τοῖς δουλείες μουν. Εἴδα λές τώρα τοῦ, ἀπανωκεφαλάρισσα θὰ σὲ βάλω; ('τοῦ = αὐτοῦ).

ἀπάνω-κις ἄνω ἐπίρρ. ἀπαγκάν' Πόντ. (Χαλδ.) ἀπαντόσ' Πόντ. ("Οφ.)

'Εκ τῆς ἐπιφρηματ. συνεκφορᾶς ἀπάνω καὶ ἄνω.

Πρὸς τὰ ἄνω, ἐπάνω ἐνθ' ἀν. : Πάγι ἀπαγκάν' 'ς σὸν φακάν' (ἀνέρχεται ἐπάνω εἰς τὴν φάκιν τοῦ βουνοῦ) Χαλδ. 'Απαγκάν' δέβα αὐτόθ.

ἀπανωκίβουρο τό, ἀμάρτ. ἀναπωκίβουρο Κέρκ.

'Εκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κιβούρι.

Η πλάξ ἡ καλύπτουσα τάφον: 'Άσμ.

Γίνηκ' ἡ πλάκα ἄλογο καὶ τὸ κιβούρι σέλλα καὶ τὸ ἀναπωκίβουρο ἐγίνηκε σαλβάρι.

ἀπανωκλαδέα ἡ, Κύθηρ.

'Εκ τοῦ οὔσ. ἀπανωκλάδι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -έα δι' ἥν ίδ. -εά.

Ο ὑπερέχων τῶν ἄλλων κλάδος ἡ βλαστός. Συνών. ἀπανωκλάδι 1.

ἀπανωκλάδι τό, Θράκ. (Περίστασ.) Κρήτ. ἀπανουκλάδ' Θεσσ. (Ζαγορ.) 'πανωκλάδι Κρήτ. 'πανουκλάδ' Θεσσ.

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κλαδί.

1) 'Απανωκλάδεα, διδούλια Κρήτ. Κόψει τὰ 'πανωκλάδια τοῦ ἀμυγδαλεᾶς νὰ καρπίσῃ αὐτόθ. Κόψι τοὺς 'πανουκλάδ' νὰ πέσῃ κάτου νὰ φάνι τὰ πρόβατα Θεσσ. 2) 'Εν τῇ σηροτροφίᾳ δικλάδος ὅστις προστίθεται εἰς τὸν ἡδη ὑπάρχοντα διαν αὐξηθοῦν οἱ θέλοντες νὰ πλέξωσι τὰ κουκούλλια τῶν μεταξοκώληκες Θεσσ. Θράκ. (Περίστασ.)

ἀπανωκόρμι τό, Πελοπν. ('Αρκαδ.) 'πανωκόρμι Πελοπν. (Ηλ. Μάν. Μεσσ. Οἰν. κ. ἄ.) — Λεξ. Περίδ. 'πανωκόρμι' Σκῦρ. 'πανουκόρμι' Εῦβ. (Κονίστρ.) 'Ιμβρ. Σκόπ.

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κορμί.

1) 'Ο κυρίως κορμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ὁσφύος καὶ ἄνω Πελοπν. (Ηλ. Μάν. Οἰν.): Πονεῖ τὸ 'πανωκόρμι μουν Οἰν. Νιύσουν, θὰ ποντιάσῃ τὸ 'πανωκόρμι σουν 'Ηλ.

2) Γυναικεῖον ἔνδυμα καλύπτον τὸν κορμὸν μέχρι τῆς ὁσφύος 'Ιμβρ. Πελοπν. ('Αρκαδ.) Σκῦρ. 3) Εἰδος γιλεκίου τῶν μικρῶν παιδίων τὸ ὅποιον φυάνει μέχρι τῆς ὁσφύος Πελοπν. (Μεσσ.) : Φόρεσε τὸ 'πανωκόρμι 'ς τὸ παιδί νὰ μήν κρυώσῃ. 4) Τὸ κατὰ τὸν κορμὸν ἐφαρμόζον μέρος τῆς γυναικείας ἐσθῆτος Εῦβ. (Κονίστρ.) 5) 'Επανωφόριον Πελοπν. (Ηλ.) Σκόπ. — Λεξ. Περίδ.: 'Απὸ τὸ κρύο τὸ πολὺ ἔβαλε τὸ 'πανωκόρμι. Συνών. *ἀπάνω-καὶ κάτω 5.

ἀπανωκούμουλος ἐπίθ. Κάρπ. ('Ελυμπ. κ. ἄ.) — Λεξ. Μ' Εγκυκλ. 'Ελευθερουδ. Πρω. ἀπανωκούμιλος Κάρπ.

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κούμιλο.

'Επὶ δοχείων περιεχόντων δημητριακούς καρπούς, ὑπερπλήρης ἐνθ' ἀν. : Παροιμ. 'Απανωκούμιλο καυκὶ χαρὰ φτωχοῦ (ό πτωχὸς καὶ δι' ὀλίγων ἴκανοποιεῖται) Κάρπ.

ἀπανωκούμπι τό, Πελοπν. ('Αρκαδ. Πύλ. κ. ἄ.)

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κούμπι.

Διακοσμητικὸν κομβίον ἐνθ' ἀν. : 'Άσμ.

Φοροῦν τὰ πόσια τὰ χρυσᾶ, τοὺς ἀσημοκούμποιρες, τοὺς πέντε ἀράδες τὰ κουμπιά, τοὺς τρεῖς τὸ 'πανωκούμπια (ἐνν. οἱ Κολοκοτρωναῖοι) Πύλ.

ἀπανωκούτσουρο τό, ἀμάρτ. 'πανωκούτσουρο Πελοπν. (Γέραιμ.)

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κούτσουρο.

Τὸ δύκωδες ξύλον τὸ ὅποιον στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἄνω ἀκρων τῶν σιδηρῶν στύλων τοῦ ἐλαιοπιεστηρίου.

ἀπανωκυνηγάρις δ, ἀμάρτ. ἀπανωκυνηγάρις Κάρπ.

('Ελυμπ.) Νάξ.

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. κυνηγάρις.

1) 'Αρχηγὸς τῶν κυνηγῶν Κάρπ. ('Ελυμπ.): 'Άσμ.

'Ω κυνήγε, πανωραιανὲ καὶ ἀπανωκυνηγάρι.

2) 'Ο ἐπιζητῶν νὰ κατορθώσῃ μεγάλα πράγματα, μεγαλεπήβολος Νάξ. : 'Απανωκυνηγάρις ἀθρωπος!

ἀπανωλαδιά δ, πολλαχ. ἀπανουλαδιά Πελοπν. (Λακων.) ἀπανωλαδέα Κύθηρ. 'πανωλαδιά Λεξ. Πρω.

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. λαδιά.

1) Τὸ ἐπιπολάζον ἐπὶ ἐπιφανείας ὑγροῦ ἐλαιον ἡ ἄλλο λιπῶδες φευστὸν Κύθηρ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κλουτσινοχ. κ. ἄ.): Φρ. Μοῦ πῆρες τὴν ἀπανωλαδέα (τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τοῦ φαγητοῦ) Κύθηρ. || Παροιμ. φρ. Βρέθηκε ἡ βγῆκε ἀπανωλαδιά (ἐπὶ τοῦ κατορθούντος νὰ ἀποκρύπτῃ τὴν ἐνοχήν του. Συνών. φρ. βρέθηκε ἡ βγῆκε λάδι) Καλάβρυτ. Κλουτσινοχ. κ. ἄ. 2) Καλὴ ἐσοδεία ἐλαίου Πελοπν. (Λακων.): Φέτο ἔχουμε ἀπανουλαδιά.

ἀπανώλακη οὐπίση. 'πανώλακη Στερελλ. (Αίτωλ.)

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. λάκηος ἡ λάκη.

Παραπάνω ἀπὸ τὸν λάκκον: Κάρον χουράφ 'πανώλακη.

ἀπανωλίθαρο τό, Παξ. Πελοπν. (Μάν.)

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. λιθάροι.

Η ἄνω πέτρα τοῦ μύλου. Συνών. καὶ ἀντίθ. Ιδ. ἐν λ. ἀπανάροι 1.

ἀπανωλίθι τό, Κέρκ. 'πανωλίθι Κέρκ. ('Αργυρᾶδ.) Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κλουτσινοχ. Λακων. Μεσσ.)

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὔσ. λιθί.

'Απανωλίθαρο, διδούλια.

ἀπανωμάνικο τό, Αθήν. ἀπανωμάν'κου Στερελλ. (Εύρυταν.) 'πανωμάνικο Αθήν.

'Εκ τοῦ ἐπίρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ ούσ. μανίκι.

Τὸ ἀπὸ τοῦ ὕμου μέχρι τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς διῆκον τμῆμα τοῦ μανικίου. Ἀντίθ. κατωμάνικο.

ἀπανωμαξίλλαρο τό, Ἀθῆν. Θήρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. μαξιλλάρι.

1) Τὸ ἐπάνω προσκεφάλαιον Θήρ. Ἀντίθ. κατωμάξιλλαρο. 2) Τὸ κάλυμμα τοῦ προσκεφαλαίου Ἀθῆν.

ἀπανωμάσελλο τό, ἀμάρτ. πανωμάσελλο Α.Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. μασέλλα.

Ἡ ἄνω σιαγών: Τὸ πανωμάσελλο τοῦ γαμάρου μας εἶναι πρησμένο.

ἀπανωμερεὰ ἡ, Πελοπν. (Ἀρκαδ.) —Λεξ. Δημητρ. ἀπανωμερία Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. μερεσά.

1) Τὸ ὑψηλότερον ἡ δρεινότερον μέρος τόπου τινὸς Πελοπν. (Λακων.): Πῆγας τοὺς ἀπανωμερεῖς νὰ δῶ γιὰ τὰ ζῆνα μου. 2) Ἔξεχουσα θέσις, πρωτοκαθεδρία Πελοπν. (Ἀρκαδ.) —Λεξ. Δημητρ. 3) Ἐπιφρηματ., εἰς τὸ ἐπάνω μέρος Πελοπν. (Ἀρκαδ.): Πήγαινε ἀπανωμερεά.

ἀπανωμέρη τά, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ πληθ. τοῦ οὐσ. μέρος.

Τὰ ὑψηλά, τὰ δρεινὰ μέρη: Ἄσμ.

Ἄνοιξε, μάννα μ', ἄνοιξε νὰ σοῦ πῶ να χαβέρι,
ποῦ τό φερε δ' ἀδέρφι μου ἀπὸ τὸ ἀπανωμέρη.

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀλαναμέρη καὶ ὡς τοπων. Κρήτ. (Ηράκλ.)

ἀπανωμερίτης ὁ, Κρήτ. Κύθηρ. Παξ. Πελοπν. (Ἀρκαδ.) πανωμερίτης Κρήτ. Νίσυρ. Παξ. Σύμη.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀπανωμερεά ἡ ἀπανωμέρη καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίτης.

1) Ὁ κατοικῶν εἰς τὸ ὑψηλότερον ἡ δρεινότερον μέρος τόπου τινὸς ἐνθ' ἀν.: Ἡράνοι ἀπανωμερίτες Ἀρκαδ. Ἀντίθ. κατωμερίτης. 2) Ἀλλοδαπός, ξένος, ίδια ὁ ἐκ βιορείων μερῶν καταγόμενος Κρήτ. Σύμη.

ἀπανωμερούσις ὁ Χίος

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀπανωμερεά ἡ ἀπανωμέρη καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ούσις.

Ὁ κάτοικος τῆς βιορείου Χίου. Συνών. ἀπανωχωρούσις.

ἀπανωμίγομο τό, Κύθηρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. μιγόμι.

Τὸ φορτίον τὸ τιθέμενον ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ σάγματος μεταξὺ τῶν ἑκατέρωθεν βαρῶν. Συνών. ἀπανωγόμαρο.

ἀπανωμύλι τό, ἀμάρτ. πανωμύλι Πελοπν. (Βούρβουρ.) πανουμύλη Στερελλ. (Αἴτωλ. Καλοσκοπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. μύλι.

1) Αύλακωτὸν ἔύλον προσηρμοσμένον εἰς τὸ στόμιον τοῦ δοχείου τοῦ ἀλέσματος, διὰ τοῦ ὅποιου καταρρέει τοῦτο εἰς τὸν μύλον Στερελλ. (Αἴτωλ.) 2) Ξύλον κυκλοτερὲς προσηρμοσμένον εἰς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τῆς ἄνω πέτρας τοῦ μύλου φέρον ἐγκοπὰς Πελοπν. (Βούρβουρ.) Στερελλ. (Καλοσκοπ.) 3) Ἡ ἄνω πέτρα τοῦ μύλου Στερελλ. (Αἴτωλ.) Συνών. ίδ. ἐν λ. ἀπανάρι 1.

ἀπανωπαγίδα ἡ, ἀμάρτ. ἀπανωπαΐδα Ἀθῆν.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. παγίδα.

Κατὰ πληθ., αἱ ἐνθεν κάκειθεν δύο ἀνώτεραι πλευραὶ τοῦ σάγματος. Συνών. ἀπανωψάθι.

ἀπανωπέζουλλο τό, Πελοπν. (Καλάβρυτ.) ἀπανωπέζουλλον Ἡπ. (Ζαγόρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πεζούλλι.

Ἐκ τῶν ἐπαλλήλων ἐπιπέδων εἰς τὰ δύοια ἔχει διαιρεθῆ ἀμπελών ἡ ἀγρὸς εύρισκόμενος ἐπὶ ἐπικλινοῦς ἐδάφους τὸ κείμενον εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος ἐνθ' ἀν.: 'Σ τὸ ἀπανωπέζουλλον φτέψαμαν τὸ κιρασάτη Ζαγόρ.

ἀπανώπετρα ἡ, Κρήτ. (Σέλιν. κ. ἀ.) Σέριφ. Σύρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πέτρα.

Ἡ ἄνω πέτρα τοῦ μύλου. Συνών. ἀπανάρι 1.

ἀπανώπετσι τό, ἀμάρτ. πανωπέτσι Σύμη.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πετσι.

Ο ἄνω φλοιὸς τοῦ ἀρτου. Συνών. ίδ. ἐν λ. ἀπανώπετσι 1.

ἀπανωπιθάκι τό, Κάρπ.

Υποκορ. τοῦ οὐσ. ἀπανωπίθι.

Μικρὸς πίθος: Αἴνιγμ.

"Εναν ἀπανωπιθάκι, | ἔχει δυὸς λογιῶ κρασάκι
(τὸ φόν).

ἀπανωπίθι τό, Κάρπ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πίθος.

Πίθος μέγας: Ἀνελιδῆ τὸ ἀπανωπίθι (ἀναδίδει ύγρασίαν).

ἀπανωπίστι τό, ἀμάρτ. πανωπίστι "Αθ. πανουπίστι Μακεδ. (Χαλκιδ.) πανωπίστρι "Αθ. πανουπίστρι Μακεδ. (Χαλκιδ.).

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πιστιά. Ο τύπ. πανωπίστι κατ' ἐπίδρασιν τοῦ οὐσ. καπίστρι.

Τιμᾶς περιθέων τοὺς γλουτούς τοῦ ζώου ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τῆς πιστιάς εἰς τὴν ἑτέραν.

ἀπανωπλάκι τό, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πλάκα.

Πλάκη κειμένη ἐπὶ ἄλλων πλακῶν: Ἄσμ.

Κάνει τὸν Ἄδην ἄλλογο, τὴν δλάκα κάνει σέλλα,
τὸ ἀπανωπλάκια τῷ δλακῷ σκάλες καὶ χαλινάρια.

ἀπανωπόρτι τό, Ἀμοργ. Κρήτ. πανωπόρι Κρήτ. πανουπόρτι Σάμη.

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. πόρτα. Η λ. καὶ παρὰ Σομ.

Τιμῆμα τῆς θύρας πρὸς τὰ ἄνω ἀνοιγόμενον, ὅταν διὰ πυχος ἡ ἄλλον λόγον δὲν είναι ἀνάγκη νὰ μείνῃ ὅλη ἡ θύρα ἀνοικτή. Η λ. καὶ ὡς τοπων. Νάξ. (Φιλότ.)

ἀπανωπροίκι τό, σύνηθ. ἀπανουπροίκι "Ηπ. (Ζαγόρ.)

ἀπανωπρούκιν Χίος (Καρδάμ.) ἀπανωπρούκι Θήρ. Κρήτ.

Χίος ἀπανωπρούκι Λέσβ. ἀπανουπρούκι Λέσβ. πανωπροίκι Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) "Ηπ. Κύθηρ. Πελοπν. (Βούρβουρ.) Γέρμη. Μάν. Οιν. Ρόδ. πανωπροίκι Αθῆν. (παλαιότ.) πανουπροίκι Θράκ. (Κομοτ.) πανουπροίκι "Ηπ. (Ζαγόρ.) Στερελλ. (Αἴτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. προῖκα ἡ προῖκιό.

1) Χρῆμα ἡ πρᾶγμα διδόμενον εἰς τὸν γαμβρὸν πέραν τῆς συμπεφωνημένης προικός, ἔξωπροικον, παράφερνον σύνηθ.: Πῆρε προῖκα κι ἀπανωπροίκι σύνηθ. "Ηριεν ὁ χρόνος βίσεχτος κ' ἐφάγαν καὶ τὰ προυκιὰ καὶ τὸ ἀπανωπρούκια Χίος Ζήται πανουπροίκι οὐ γαμπρός, ἀλλὰ δὲν τοδουκαν Αἴτωλ. "Η νύφ' μας ἔφιδοι κι πουλλά πανουπρούκια Ζαγόρ. || Παροιμ. Όσα σοῦ δώσῃ διδάσκοις τὰ παιώνει ἀπανωπροίκι (τὰ πονηρὰ κέρδη φέρουν ζημίαν, διότι ἀποδίδονται πολλαπλασίως) Κεφαλλ. "Η γραῖ δὲ δό ρπιζε νὰ παρεντῆ κι ἀπ-

